

NOTĂ LEXICOLOGICĂ: *b u j a i e*

1.1. În DA 1913, p. 681 este lucrat și următorul foarte scurt articol lexicografic:

„**BUJĂIE** s. f. plur. *Maquis*. – (Ban.) Desișul de buruieni prin gărâni, semănături etc. (Com. LIUBA), cfr. b u l e a c ă r”.

Observații:

a. Articolul, redactat de Constantin Lacea și revăzut de Sextil Pușcariu, este foarte scurt deoarece regionalismul *bujaie* se bazează, în această primă apariție lexicografică, pe o unică atestare, o comunicare lexicală a harnicului învățător bănățean Sofroniu = Sofronie Liuba, colaborator atât al lui B. P. Hasdeu (vezi H 1884: XVIII 134–221), cât și al Muzeului Limbii Române. Sofronie Liuba a comunicat din localitatea bănățeană Maidan =, astăzi, Brădișorul de Jos, jud. Caraș-Severin, localitate anchetată și de Sever Pop pentru ALR I, cât și de Eugen Beltechi pentru NALR–*Banat*, în ambele atlase lingvistice fiind punctul de anchetă 24.

b. Pentru o înțelegere exactă sau cât mai exact cu puțință a semnificatului semnificantului *bujaie* sau, altfel spus, a referentului desemnat de cuvântul (= semnificat + semnificant sau, nesaussurian, conținut + formă) „*bujaie*”, să observăm în legătură cu semantica regionalismului *gărână*, prezent în definiția lui *bujaie*, că în DA 1934, p. 225, s.v. *gărână*, apare, la sens, și următoarea glosă, comunicată tot de Sofroniu Liuba: „*Gărână* se zice la pădurea cea tânără. LIUBA”.

c. Tot pentru o cât mai bună înțelegere a semanticii lui *bujaie*, vom reproduce, din DA 1913, p. 684, articolul lexicografic la care, printr-un c o f e r, suntem trimiși, adică:

„**BULEĂCĂR** s. a. (Transilv.) *Maquis*. – Tot felul de iarbă amestecată cu uscături, cu spini, bungeac; cfr. b u j a i e. *Abia am putut ieși din buleacă* (Lupșa) VICIU, GL.”.

1.2. În DA ms, avem, pentru „*bujaie*”, următorul articol lexicografic:

„**BUJĂIE** s. f. pl. (Regional) Desiș de buruieni prin gărâni, semănături etc. Com. LIUBA, cf. b u l e a c ă r”.

Observații:

a. Revizia, actualizarea și r e r e d a c t a r e a tuturor articolelor lexicografice apărute în DA a fost realizată în perioada 1949–1952. În reproducerea articolului de mai sus, ne-am folosit chiar de textul scris de mână al dicționarului și nu de dactilograma lui. Nici nu știm dacă și pentru ceea ce redacția Sextil Pușcariu a publicat din DA există o dactilogramă, cum, desigur, o asemenea dactilogramă există pentru restul materialului lexicografic, dactilogramă utilizată în redactarea DLR-ului.

b. Comparând cele două articole, cel din DA 1913, p. 681 cu cel din DA ms., reținem doar faptul că, până în anul 1952, fișierul DA-ului, mereu deschis, nu conține vreo altă atestare decât cea datorată învățătorului măidăneanț.

1.3. În MDA 2001, p. 333, avem cea de a treia (două publicate și una manuscrisă) redactare lexicografică academică a cuvântului în discuție, și anume:

„**bujaie** *sf* [At: DA ms/Pl: ~jăi/E: nct] (Reg) Buruieni care cresc în lanuri”.

Observații:

a. Elaborarea articolului din MDA a fost realizată **nu** prin r e r e d a c t a r e a articolului din DA 1913, p. 681, ci prin reredactarea = (pentru rigoare și adevăr, dar barbar exprimat) r e r e r e d a c t a r e a articolului din DA ms (sau bază), cum, clar, în acest caz, rezultă și din faptul că pentru prima (și, precizăm noi, u n i c a) atestare de până în 1952 este menționat, greșit însă, DA ms și nu, corect, DA-ul. Din păcate, din MDA nu se poate afla, în legătură cu niciunul dintre cuvintele redactate, dacă prima atestare menționată este sau nu și unica lui atestare.

b. Spre deosebire de redacțiile DA și DA ms, redacția MDA consideră, corect, semnificantul *bujaie* ca reprezentând o formă de singular și nu una de plural, definit, însă, incorect, nu atât prin utilizarea în definiție a pluralului (: „buruieni”) pentru un singular (: *bujaie*), considerat (tacit) cu înțeles colectiv, ci, desigur, prin omiterea substantivului „desiș”, prezent, sub o formă articulată, în definiția din DA și, sub o formă nearticulată, în definiția, aceeași, din DA ms, definiția din DA reproducând, credem, întocmai explicația lui S. Liuba. *Bujaie* nu înseamnă „buruieni care cresc prin lanuri”, ci, cum rezultă clar și din semantica fr. *maquis*, menționat drept corespondent, el desemnează „desiș, hățiş de buruieni de prin pădurile tinere, semănături etc.”.

2. Plecând de la redactarea din DA 1913, p. 681, Andrei Avram, maestrul de astăzi al etimologiei lexicale românești, elaborează următoarea notă etimologică:

„**BUJAIE**. Este înregistrat în DA (pe baza unei comunicări) cu sensul «desișul de buruieni prin gârâni, semănături etc.» și circulă în Banat, ca și *buiede* «buruiană (de leac)». Acesta din urmă, fără etimologie în același dicționar (unde se propune, cu rezerve, o etimologie doar pentru varianta *buiagă*; vezi mai jos), a fost explicat de Iorgu Iordan, BIFR I, 1934, p. 120–122, ca împrumut din srb. *bujad* «Farrenkraut, filix»; după Gămulescu, *Elementele*, p. 96, provine din scr. *bujad* «buruieni».

Fără îndoială, *bujaie* nu poate fi despărțit de *buiede*. Pentru a stabili în ce constă de fapt legătura dintre cele două cuvinte (sau variante ale aceluiași cuvânt; vezi mai jos), este necesar, pe de o parte, să avem în vedere unele particularități fonetice dialectale (africata notată [đ] sau [dž] ca echivalent al lui [d] din limba literară, în anumite contexte; fricativele [ž] și [j] ca echivalente ale lui [ǰ] și, pe de altă parte, posibilitatea unor confuzii (făcute de vorbitorii care au comunicat cuvintele în cauză sau de culegătorii – uneori amatori – care le-au notat) între două consoane asemănătoare reprezentând un fonetism dialectal și, respectiv, corespondentul acestui fonetism în forma literarizată. Printr-o asemenea confuzie credem că se explică, de

exemplu, *buiagă* (înregistrat în DA, s.v. *buiede*): [bujede], cu un [d] provenit din [d] a fost interpretat ca **buiege*, plural (cu pronunțarea din limba literară), de la care s-a refăcut un singular cu [g] în radical (considerăm neplauzibilă ipoteza din DA, s.v. *buiede*, conform căreia «se pare că *buiagă* e substantivat din *buruiană buiacă*»). Pluralul *buiege* (= [bujêge]), la rândul lui, a putut fi interpretat ca forma literarizată a lui **buije*, corespunzător unui singular **buiajă*. După părerea noastră, printr-o metateză ușor de admis, **buiajă* a devenit *bujaie*.

Dacă lucrurile s-au petrecut așa cum am susținut în rândurile precedente, înseamnă că *bujaie* nu este altceva decât o variantă a lui *buiede*” (Avram 2001, p. 64–65).

Observații:

a. Soluția etimologică avansată de eminentul lingvist Andrei Avram în nota reprodusă integral mai sus a fost acceptată, *n e c r i t i c*, în sau pe baza argumentului de autoritate credem, în DELR 2011, p. 302, cuvântul *bujaie* = „desiș de buruieni prin gărâni, semănături etc.” devenind, alături de forma *buiagă*, o variantă lexicală *r e a l ă* (vezi *infra*) a regionalismului bănățean rostit *buiede* = *buiege*, care, literarizat, se înfățișează ca **buiede**. În legătură cu acceptarea și menționarea de către redacția DELR a explicației date de Andrei Avram trebuie observat, însă, că formularea: „Var. *buiagă*, *bujaie* ← pl. *buiege* (= *buiede*) Avram, NCE, 64–65” este total greșită. Andrei Avram, în demonstrația sa, nu spune că ambele variante provin dintr-un plural dialectal rostit *buiege*, ci numai și numai că varianta lexicală *buiagă* provine dintr-un plural dialectal **buiege*, plural neatestat până acum, fapt pentru care el este precedat, firește, la umărul formei, de un asterisc, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că varianta lexicală *bujaie* provine, „printr-o metateză ușor de admis”, de la o formă de singular **buiajă*, singular refăcut dintr-un plural **buije*, ambele forme – atât cea de singular, cât și cea de plural – fiind, cum indică asteriscul ce le precedă, neatestat până acum.

b. Spre deosebire de redacția DELR, considerăm ca fiind inacceptabilă etimologia dată de Andrei Avram, forma sau semnificantul *bujaie* nefiind nici măcar *livresc* = *filologic* = *lexicografic* = *savantologic* o variantă lexicală a lui **buiede**, cum, într-adevăr, este forma *buiagă*, „creație savantă” a lingvistului G. Weigand, menționată de acesta la sfârșitul următorului articol lexicografic din cunoscuta sa monografie *Der Banater Dialekt*: „bujêžę XXXIII, 1, Unkraut, Sg. bujago” (vezi Weigand 1896, p. 314).

Notată, în radical sau temă, cu fricativa *ž* și nu cu africata *dž*, întâia formă din acest articol lexicografic al glosarului este atestată, *r e a l*, la pag. 270, rândul 1, într-un text folcloric cules din localitatea bănățeană Mehadia, în următorul context poetic: *Frunzjo verdžę dže bujêžę*. Notarea, în sistemul său de transcriere fonetică, cu *ž* și nu cu *dž* atât în reproducerea textului folcloric, cât și în redactarea articolului din glosar, pe de o parte, precum și, pe de altă parte, notarea cu *dž* a adjectivului *verde* și a prepoziției *de* din versul reprodus mai sus constituie, considerăm, un indiciu sigur că nu este vorba de o greșeală de tipar. Forma *buijeze* =, prin *l i t e r a l i z a r e*, **buije** poate fi, într-adevăr, o formă autentică, care, *l i t e r a r i z a t ă*, sună, desigur, **buiege**, precizând, însă, că, etimologic, această formă provine,

intern, din forma bănăţeană dialectală *buiede* = *buiege* şi nu, extern, din etimonul acestei forme, care, literarizat, se înfăţişează ca **buiede**. Forma de sg. f. *buieze* din versul **Frunză verde de buieze** a fost interpretată greşit de G. Weigand ca fiind una de plural (: **buieze* = *buije*), formă de la care, prin literarizare a acesteia (: ***buiege**), a creat singularul ***buiagă**, care nefiind, totuşi, o formă reală, aparţinând realităţii lingvistice investigate, ci numai şi numai un produs al cercetării realităţii lingvistice, trebuie, desigur, şi ea, precedată de asterisc, întrebându-ne, dar, mai ales, întrebând dacă asemenea creaţii savante, reconstruite, aparţinând cercetătorului şi nu vorbitorului, trebuie sau nu reţinute într-un dicţionar tezaur = general cum este DA = DLR şi, în cazul unui răspuns afirmativ, cum trebuie lucrate spre a le deosebi de formele reale, autentice?

Revenind la sg. **buiagă*, să mai observăm şi faptul că neliterarizând (: **buiege*), ci numai literalizând (: **buije*), G. Weigand ar fi putut născoci, desigur, un sg. **buiajă* şi nu **buiagă*.

Dacă, confundând forma de singular cu cea de plural, G. Weigand putea fabrica pe calea ştiinţei şi sau numai un singular ***buiajă**, o astfel de formă, devenită (de ce oare?!), „printr-o metateză uşor de admis”, **bujai**, nu putea, în niciun caz, să fie creată de învăţătorul S. Liuba, bun cunoscător şi bun cercetător al graiului vorbit în localitatea sa natală. El ştia foarte bine că *buiede* = *buiege* este o formă de singular şi nu una de plural, pentru că ştia, la fel de bine, că forma de plural este *buiedz* = *buied*, literarizat: *buijezi*, plural atestat, din punctul de anchetă 24, şi de S. Pop şi E. Beltechi în anchetele realizate de ei pentru ALR I şi NALR–*Banat*.

Încheind observaţiile noastre la etimologia dată de A. Avram, vom afirma, categoric, că „*bujai*” nu este o variantă lexicală a lui *buiede*, ci un alt cuvânt.

3. Înaintea noastră, etimologia propusă de A. Avram a fost respinsă de colegul D. Loşonţi, un alt distins şi harnic reprezentant al etimologiei lexicale româneşti, prin redactarea următoarei note etimologice:

„**BUJAI**. Se găseşte în DA, ca formă de feminin plural, cu sensul ‘desişul de buruieni prin gârâni, semănături etc.’, după o comunicare a lui Sofroniu Liuba din Maidan, azi Brădişoru de Jos CS. Etimologia nu i s-a putut preciza. Din DA ms. îl preia MDA, care îl dă ca un singular feminin, creându-i şi un plural, *bujăi*. Nici acest dicţionar nu-i indică etimologia.

După Andrei Avram, *bujai* nu este decât o variantă a lui *buiede* ‘buruiană (de leac)’ (< scr. *bujad*), care e răspândit tot în Banat. Pentru a înţelege cum a luat naştere, autorul e de părere că «este necesar, pe de o parte, să avem în vedere unele particularităţi fonetice dialectale (africata notată [d̥] sau [d̥ʒ] ca echivalent al lui [d] din limba literară, în anumite contexte; fricativele [ʒ] şi [j] ca echivalente ale lui [g̊] şi, pe de altă parte, posibilitatea unor confuzii (făcute de vorbitorii care au comunicat cuvintele în cauză sau de culegătorii – uneori amatori – care le-au notat) între două consoane asemănătoare reprezentând un fonetism dialectal şi, respectiv, corespondentul acestui fonetism în formă literarizată. Printr-o asemenea confuzie credem că se explică, de exemplu, *buiagă* (înregistrat în DA, s.v. *buiede*): [bujede], cu un [d̥] provenit din [d], a fost interpretat ca **buiege*, plural (cu pronunţarea din limba

literară), de la care s-a refăcut un singular cu [g] în radical (considerăm neplauzibilă ipoteza din DA, s.v. *buiede*, conform căreia «se pare că *buiagă* e substantivat din *buruiiană buiacă*»). Pluralul *buiege* (= [bujege]), la rândul lui, a putut fi însă interpretat ca formă [sic!] literarizată a lui **buije*, corespunzător unui singular **buijă* (NCE 64–65), singular care, «printr-o metateză ușor de admis», «a devenit *bujaie*» (ibid. 65).

Fără îndoială că observațiile cu caracter metodologic din acest citat sunt juste și de ele trebuie să țină seama cei ce se ocupă cu etimologia cuvintelor regionale comunicate în formă scrisă de nespecialiști, dar credem că *bujaie* este o formă inexistentă în realitate. Ea n-a fost înregistrată nici pentru chestiunea 1011 [= ‘buruieni’] din ALRR–*Banat*, nici pentru DSB IV. În Brădișoru de Jos și în alte peste 60 de localități din cele 100 anchetate pentru ALRR–*Banat*, la întrebarea menționată s-a notat termenul *buiede* (pl. *buiezi*). În răspunsul la *Chestionarul* lui B. P. Hasdeu, Sofroniu Liuba a comunicat tot acest termen, în 6 numiri compuse de plante, numiri pe care le reproducem în grafia lui: *buedea viniî*, *buedea bubei*, *buedea frigurei*, *buedea vinului*, *buedea gârlei* și *buedzile datului* (H XVIII 168).

Deși până acum n-am reușit să identificăm documentul olograf în care Sofroniu Liuba ar fi comunicat forma *bujaie*, pentru a ne convinge că e reală, putem bănuși cum ar fi fost posibil ca ea să apară. În Banat și în unele părți ale Transilvaniei circulă și termenul *bugeac* ‘(cu înțeles colectiv) ierburi, buruieni’ (DA; ALRR–*Banat* 1011/10, 11, 31, 36, 40, 45, 47–51, 81, 84, 87, 89; DSB IV etc.), «iarbă mare și multă» (DSB IV). Probabil că Sofroniu Liuba a comunicat termenul *bugeac*, pronunțat în sat (și în zonă) [bužác], în forma literalizată *bujac*. La fișarea sau redactarea materialului, litera *c* (mic de mână) a fost citită *e*, rezultând forma *bujae*, care, scrisă conform normelor ortografice ale dicționarului, a devenit *bujaie*. Cf., infra, *șuștaie*” (Loșonți 2007, p. 38–39).

Observații:

a. Faptul că **bujaie** = „desiș de buruieni prin gârâni, semănături etc.” nu a fost înregistrat nici în NALR–*Banat* ca răspuns la întrebarea lexicală onomasiologică [1011]: „Ce cresc pe locul cu porumb, grâu... mai ales după ploii și pe care le smulgi ori le tai?” din *Chest. NALR* 1963, pe de o parte, și nici, pe de altă parte, în DSB 1988 nu înseamnă, desigur, că acest cuvânt nu există sau nu a existat în realitate, cum presupune Dumitru Loșonți, chiar dacă acest semnificant, până acum, a fost atestat = documentat direct o singură dată, aflându-se, deci, în stare de **h a p a x l e g o m e n o n**.

b. Nota etimologică reprodusă de noi, mai sus, integral a fost publicată de D. Loșonți în volumul său *Certitudini și ipoteze etimologice*, volum ce, sub sigla: Loșonți, CIE, figurează în *Bibliografia DELR*, dicționar în care, însă, din păcate, explicația dată de el cuvântului „*bujaie*” nu este consemnată nicăieri, nici sub cuvântul „*buiede*”, la var. *bujaie*, după explicația lui Andrei Avram, și nici la cuvântul „*bunceag*”, la var. *bugeac*².

c. Dacă, în viitor, în urma unei documentări la fața locului sau prin corespondență, se va dovedi, într-un fel sau altul, că în Maidan = Brădișorul de Jos n-a existat și nu există semnificantul *bujaie* desemnând „desișul de buruieni prin gârâni,

semănături etc.”, atunci, desigur, explicația produsă de D. Loșonți este, credem, cea adevărată și nu explicațiile date de Andrei Avram și, vezi *infra*, de I. Mării, întrebându-ne, dar, mai ales, întrebând, în primul rând, pe dirigitorii DLR-ului, dacă asemenea forme, citite și transcrise greșit printr-o confuzie și/sau omisiune alfabetică, trebuie sau nu reținute în DLR, așa cum a procedat DELR 2011, p. 281 cu forma **brădă** = **brânză**, greșeală denunțată de Andrei Avram (vezi Avram 2006, p. 38), pe de o parte, iar, pe de altă parte, dacă asemenea forme (= cuvinte independente sau numai variante lexicale) vor fi reținute, cum trebuie ele lucrate spre a le deosebi redacțional de cele reale?

4. Spre deosebire de Andrei Avram și Dumitru Loșonți, noi credem că ne găsim în fața unui cuvânt *r e a l*, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că, etimologic, ne găsim în fața unui derivat, cu sufixul colectiv *-aie* (pentru care, vezi Sădeanu 1962, p. 54–55), de la semnificantul **boj**, o variantă lexicală a cuvântului **boz**, variantă pentru care vezi DA 1913, p. 634, s.v. **boz** (unde varianta **boj** este explicată „din plur. *boji*”); ALR II, s. n., 1961, h. 639 = ALRM II, s. n., 1967, h. 445; DSB 1988, p. 105, s.v. **boz**²; MDA 2001, p. 310, s.v. **boz**²; DELR 2011, p. 275, s.v. **boz**¹.

Pentru *-u-* din tema derivatului, în loc de *-o-* din forma variantei lexicale ce stă la baza derivatului se poate admite, desigur, și influența substantivelor **buiede**, **bugeac**.

5. *Post-scriptum*:

5.1. Textul de mai sus, de sub 1–4, a fost redactat în vara anului trecut, pentru a fi prezentat, într-un grupaj de note lexicologice, la Cel de-al XVI-lea Simpozion Internațional de Dialectologie din 11–12 septembrie. Dorind să ne încadrăm în timpul acordat prezentării unei comunicări, am renunțat la prezentarea acestei note și a celei subintitulată: **cuc în expr. beat cuc, cuc de beat** etc. La începutul lunii mai din acest an am decis ca textul intitulat *Notă lexicologică: cuc în expr. beat cuc, cuc de beat* etc. să-l prezint la „Zilele Academice clujene 2015”, iar textul intitulat *Notă lexicologică: bujaie* să-l prezint în cadrul acestui simpozion, pe de o parte, iar, pe de altă parte, să realizez, prin corespondență, o documentare a cuvântului „*bujaie*” în graiul de unde el a fost comunicat.

5.2. În 20 mai a. c. am expediat, electronic, următoarea scrisoare adresată Școlii Generale din localitatea Brădișorul de Jos, municipiul Oravița, jud. Caraș-Severin:

Stimate Doamnă Director,

Subsemnatul, Ion Mării, am lucrat (în calitate de cercetător științific principal I și în calitate de director) și lucrez (ca pensionar, din 2014) la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, institut ce continuă celebrul Muzeu al Limbii Române (MLR), creat și coordonat de marele lingvist *S e x t i l P u ș c a r i u*.

Îndrăznesc, stimate doamnă director, să mă adresez dumneavoastră și, prin dv., în primul rând profesorului de limba și literatura română, dar, desigur, și tuturor celorlalți colegi ai dv., solicitându-vă câteva informații legate de cuvântul **bujaie** = „desișul de buruieni prin gărâni, sămănături etc.”, cuvânt comunicat MLR de către Sofroniu Liuba, celebrul învățător din Maidan (=, azi, Brădișorul de Jos), și introdus, pe baza acestei unice atestări, în *Dicționarul limbii române*, cunoscut mai ales sub numele de Dicționarul Academiei (= DA).

De curând, Academia Română a hotărât ca partea redactată și publicată sub redacția S. Pușcariu să fie reluată. Articolul lexicografic din DA consacrat cuvântului **bujáie** a format, până acum, obiectul a două note lingvistice (sau, mai exact, etimologice), una semnată de Andrei Avram, membru corespondent al Academiei Române, și o alta, de colegul Dumitru Loșonți, cercetător științific pr. I la Institutul din Cluj. Andrei Avram consideră că **bujaie** nu e decât o variantă lexicală a cuvântului bănățean **buiede**, explicație respinsă de D. Loșonți, care consideră că **bujaie** este, de fapt, un cuvânt *i n e x i s t e n t*, Sofroniu Liuba (coautor, împreună cu Aurelie Iana, al lucrării *Topografia satului și hotarului Măidan*, Caransebeș, 1895) comunicând, *p r o b a b i l*, cuvântul **bugeac**, rostit **bužac**, dar scris de înv. S. Liuba **bujac**, formă dialectală citită, greșit, **bujae** (**bujaie**) de redactorul articolului din DA.

Spre deosebire de Andrei Avram și Dumitru Loșonți, ambii cercetători fiind originari din Ardeal, eu, originar din Banatul de câmpie, consider că ne aflăm în fața unui cuvânt *r e a l*, un derivat, cu sufixul colectiv *-aie*, de la forma dialectală **boj**, o variantă lexicală a cuvântului **boz**.

După aceste precizări absolut necesare, mă și vă întreb:

1. Este sau a fost cunoscut cuvântul **bujaie** în localitate?;
2. Ce înseamnă sau a însemnat acest cuvânt?;
3. Este sau nu cunoscută forma **boj**, ca variantă lexicală a lui **boz**?;
4. Este sau nu cunoscut cuvântul **bugeac**, rostit **bužac** = (în alfabetul curent) **bujiac**, și, dacă este cunoscut, ce înseamnă?;
5. Este sau nu cunoscut cuvântul **buiéde**, rostit **buiége**, și, dacă este cunoscut, ce înseamnă?

Răspunsurile la cele 5 (cinci) întrebări de mai sus sunt absolut necesare nu numai în redactarea definitivă și publicarea notei mele lexicologice consacrate cuvântului **bujaie**, ci și, în primul rând, menținerii sau nu a cuvântului în noua redactare a părții din DA redactate sub conducerea lui Sextil Pușcariu.

În așteptarea unui răspuns de la dv. (ce-l puteți expedia și electronic), răspuns ce va fi integral reprodus în textul ce-l voi publica, vă mulțumesc foarte mult pentru ajutorul dat în clarificarea situației cuvântului **bujaie**.

Cu deosebit respect,
I. Mării

5.3. În ziua de 21 mai, am primit, tot electronic, următorul răspuns:

Stimate domnule Ion Mării,

Mă numesc Cimponieru Gabriela Monica și sunt profesor pentru învățământul primar la Școala Primară din Brădișoru de Jos, în trecut Măidan, denumire care este folosită și astăzi de localnici. Am parcurs conținutul scrisorii dumneavoastră și am aflat, în acest mod, despre solicitarea unor informații legate de cuvântul **bujaie** = „desișul de buruieni prin gârâni, sămănături etc.”

Vă voi răspunde în următoarele rânduri la întrebările adresate, și anume:

1. Este sau a fost cunoscut cuvântul **bujaie** în localitate?

Nu este și nici nu a fost cunoscut acest cuvânt. Am întrebat oameni care au ajuns la vârste înaintate, aproape 90 de ani, și am aflat că acest cuvânt nu a fost cunoscut și, deci, nici folosit.

2. Ce înseamnă sau a însemnat acest cuvânt?

Din moment ce nu este cunoscut, nu se folosește deci, nu are nici o semnificație.

3. Este sau nu folosită forma **boj**, ca variantă lexicală a lui **boz**?

Da, există această formă și desigur este și folosită. (ex. *M-am pitulat prân boj.*)

4. Este sau nu cunoscut cuvântul **bugeac**, rostit **bužac** = (în alfabetul curent) **buijac**, și, dacă este cunoscut, ce înseamnă?

Există cuvântul **buiגעac**, rostit **buijiac** și înseamnă „desiș de buruieni în semănături”.

5. Este sau nu cunoscut cuvântul **buiede**, rostit **buiege**, și dacă este cunoscut, ce înseamnă?

Este cunoscut cuvântul **buiede**, rostit **buiege**, este frecvent folosit, are pluralul **buieze** și înseamnă „buruienă”, respectiv „buruieni”.

În ceea ce privește cuvântul **bujaiе**, la acest moment cuvântul este inexistent și, se pare că, nici nu a existat în această formă, ținând cont de discuțiile purtate cu localnicii. Probabil că s-a strecurat fie o greșeală de scriere fie de pronunție ajungându-se astfel la forma mai sus amintită.

În speranța că vă vor fi de folos aceste precizări vă doresc toate cele bune și mult succes în activitatea pe care o desfășurați.

Cu deosebită stimă,
învățător Cimponieru Gabriela Monica

Este, scrisoarea reproducă mai sus, un răspuns *i n c r e d i b i l* de prompt, foarte documentat și foarte clar formulat la informația lexicală solicitată de noi, fapt pentru care, stimați colegi, îngăduiți-mi să-i transmit doamnei învățătoare Gabriela-Monica Cimponieru, și pe această cale, mulțumirile și felicitările mele.

5.4. Scrisoarea-document a doamnei învățătoare Gabriela-Monica Cimponieru constituie, indiscutabil, o dovadă, clară, că Dumitru Loșonți este cel care are dreptate, lingvistul clujean intuind, exact, forma regionalismului comunicat de S. Liuba, chiar dacă doamna învățătoare ne comunică nu, literarizat, forma **bugeac**, ci forma **buiגעac**, rostită **buižac** = **buijiac**, formă care, atenție, înseamnă nu „buruienă”, ci „desiș de buruieni în semănături”, adică exact sensul lui **bujaiе** din DA și DA ms. (vezi *supra*).

Forma **buižac/buijiac** = **buiגעac** nu este, desigur, decât o variantă lexicală reală a formei comunicate de învățătorul S. Liuba, formă ce se explică prin influența semnificantului **buięde/buiege** = **buiede**, adică, și altfel formulată explicarea acestei forme, prin contaminarea lui **bužac/buijiac** = **bugeac** cu **buięde/buiege** = **buiede**.

5.5. Nu știm ce va face sau cum va proceda DLR cu **bujaiе** din DA, DA ms și MDA. Știm, în schimb, că DELR, la o nouă ediție, va trebui, pe de o parte, să elimine, de sub articolul **buiede**, varianta lexicală **bujaiе**, iar, pe de altă parte, să introducă, după modelul articolului **brădă** (vezi DELR 2011, p. 281), următorul articol:

BUJÁIE* s. f. (Ban.) „desiș de buruieni – maquis” 1913.

Transcriere greșită în loc de *buj(i)ac* = *bugeac* Loșonți, CIE, p. 38–39// <, prin metateză, sg. **buiajă* < pl. **buiеje* al s. f. *buiede* Avram, NCE, p. 64–65; < *boj* + *-aie* Mării..., etimologie abandonată, apoi, în favoarea explicației date de Loșonți, *op. cit.*

Spre deosebire de redactarea realizată de DELR 2011, p. 281 pentru „*brădă*”, noi, în formula redacțională prezentată mai sus, am însoțit cuvântul sau forma titlu, adică lema lexicografică, (și) de un asterisc, plasat, însă, nu la început, la umărul primei litere, cum se procedează cu formele reconstruite, ci la sfârșit, la umărul ultimei litere, cum propunem să se procedeze în cazul tuturor și numeroaselor forme citite și/sau transcrise greșit din neștiință și/sau confuzie ori omisiune de litere.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- ALRM II, s.n., 1967 = *Micul Atlas lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici. Redactor principal: Ioan Pătruț, vol. III, București, Editura Academiei R.P.R., 1961.
- Avram 2001 = Andrei Avram, *Noi contribuții etimologice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001 („Etymologica” 7).
- Avram 2006 = Andrei Avram, *Comentarii și ipoteze etimologice*, București, Editura Academiei Române, 2006 („Etymologica” 23).
- Chest. NALR* 1963 = *Chestionarul Noului Atlas lingvistic român*, întocmit, sub conducerea lui Emil Petrovici și B. Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, Petre Neiescu, Grigore Rusu și Ionel Stan, în FD, V 1963, p. 157–271.
- DA 1913, 1934 = Academia Română, *Dicționarul limbii române (DA)*. Întocmit și publicat după îndemnul și cu cheltuiala Majestății Sale Regelui Carol I, Tomul I, Partea I, A–B, București, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1913; Tomul II, Partea I, F–I, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1934.
- DELR 2011 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I, A–B, București, Editura Academiei Române, 2011.
- DSB 1988 = *Dicționarul subdialectului bănățean*, vol. IV, Timișoara, Universitatea din Timișoara, 1988.
- H 1884 = *Răspunsuri la Chestionarul lingvistic al lui B. P. Hasdeu*. (Manuscris legat în 18 volume. Cifra romană, de după cele două puncte, indică volumul manuscrisului, iar, în continuare, cifrele arabe indică localitatea anchetată.)
- Loșonți 2007 = Dumitru Loșonți, *Certitudini și ipoteze etimologice*, București, Editura Academiei Române, 2007 („Etymologica” 26).
- MDA 2001 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan(–Al. Rosetti)”, *Micul dicționar academic*, vol. I, A–C, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- Sădeanu 1962 = Florența Sădeanu, *Sufixele colective din limba română cu specială privire asupra repartiției lor*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, București, Editura Academiei R.P.R., 1962.
- Weigand 1896 = G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig”, III, 1896, p. 198–332.

LEXIOLOGICAL NOTE: *B U J A I E*

(Abstract)

The author discusses the lexicographic article *bujaie* from DA 1913, p. 681, article edited based on a single attestation, a communication from teacher S. Liuba from Maidan locality in Banat, today called Brădișorul de Jos, Caraș-Severin county.

Having no established etymology in the above mentioned dictionary, *bujaie* is discussed by Andrei Avram, Dumitru Loșonți, and I. Mării. Andrei Avram considers that *bujaie* is only a lexical variant of the word *buiede*, explanation accepted by DELR 2011, p. 302, but rejected by D. Loșonți,

who considers that *bujaie* is, in fact, an inexistent word and that probably S. Liuba transmitted the word “*bugeac*”, pronounced *bužac* and written by S. Liuba *bujac*, a dialectal form wrongly read *bujac* (*bujaie*) either by the one who carded the communicated lexical material, or by the editor of the lexicographic article. Considering the word “*bujaie*” as an existing one, I. Mării thinks that it is a derived word with the collective suffix *-aie* from the dialectal form *boj*, a lexical variant of the word “*boz*”, an etymology the author gives up as a result of a real indirect documentation (= by correspondence) and accepts without hesitation D. Loșonți’s explanation.

Cuvinte-cheie: *lexicologie, etimologie, lexicografie, Dicționarul limbii române (DA), bujaie, buiede, buiagă, bugeac.*

Keywords: *lexicology, etymology, lexicography, Dictionary of the Romanian Language (DA), bujaie, buiede, buiagă, bugeac.*

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21
anamariamarii@gmail.com*